

5 גוונים של כחול

תכנון מרחב הנעמן כמרחב מים מתפקד ומונגש לציבור

מרחב הנעמן הינו מרחב שופע מים. מי התהום הגבוהים הינם המקור לנביעת הנעמן ונביעות נוספות באזור (כולל נביעתה של תעלה 42 - נחל השלום) אשר איפשרו את התפתחות הביצות במקום. נחל הנעמן מתחבר בסופו של דבר אל נחל החילזון שהינו נחל שיטפוני, יחד הם זורמים ונשפכים אל הים התוחם את המרחב מצידו המערבי. בנוסף למקווי המים הטבעיים האזור שופע במקווי מים מלאכותיים הכוללים את בריכות הדגים ותעלות רבות המנקזות את השדות החקלאיים.

על אף היותו של מרחב הנעמן מרחב שופע מים, הדבר אינו מורגש בהתהלכות בשטח, ומרחבי המים נחבאים מן העין ואינם נגישים פיזית ותודעתית לאוכלוסייה המקומית. בנוסף אירועי מזג אוויר קיצוניים צפויים להיות שכיחים וחזקים יותר, והיותו של אזור זה מרחב ביצתי שאינו מחלחל מעצים את הסיכון של האזור לסבול מהצפות באזורים המועדים. לתמהיל זה נוספת התחזית כי אוכלוסיית ישראל צפויה להכפיל את עצמה ב-30 השנים הקרובות (עפ"י הלמ"ס לשנת 2017). משמעות הדבר היא הצטופפות של מרחב הנעמן כחלק מהמגמה הארצית ויצירת שטחים אורבניים שאינם מחלחלים ומעצימים את בעיית הנגר באירועים שיטפוניים.

מתוך הבנה זו, התכנון מבקש לעגן את השטחים הפתוחים והמימיים באמצעות שלד כחול היוצר את האיזון המתבקש בין שימור לבין פיתוח, כאשר השלד הכחול מציע אפשרות להתפתחות בינוי הדרגתית לפי מידת הצורך תוך יצירת ליבה של פארק מטרופוליני במפגש החילזון עם הנעמן הפותח את בריכות הדגים לפעילויות בילוי ופנאי. המרחב המימי על כל גווניו יהיה נוכח יותר ויהווה עוגן ליצירת זהות, חינוך, והציבוריות.

את מהות התכנון בחרנו לבטא באמצעות תגובה לתכנון שכונת 'נאות אפק' הנבנית בימים אלו ממערב לנביעת הנעמן. החלופה הראשונה מתבססת על הבינוי המוגבה המתוכנן אך יוצרת תפקוד נגר בעל אופי טבעי. את השכונה חוצה קו פרשת המים כאשר מי הנגר מטוהרים בשצפ"ים ומוסעים לנעמן במעין ואדי.

החלופה השנייה משמרת את מפלס הקרקע הקיים ומחדשת את תוואי הנחל ההיסטורי העובר במרכז השכונה תוך שימור הנחל הקיים כגיבוי לאירועי הצפה ופיתול נחל השלום. קישור השכונה לקריות ולים מתאפשר ע"י שינוי היררכיית כביש 22 לכביש עירוני כאשר הנחלים וגדותיהם משמשים כשטח פתוח עבור כלל תושבי הקריות.

החלופות מציעות גישות שונות המאפשרות לממש את חזונה של תכנית האב לאזור - העצמת החוסן והתפקוד הטבעי של משאבי המים תוך הנגשת גווני המים השונים לתושבי הקריות והאזור והנכחת המים במרחב העירוני.